

Steziča.

Derži, derži steziča mi
Tja notri v gozd zeléni;
Nihčé ne vé za njo, nihčé,
Ker znana je samemu meni.

Jaz pa o nji skerbno molčim,
Kaj pravil ljudém bi hudobnim,
Da sam sem ugladil jo nekđaj
Hodé tam z angelom zlobnim!

Zarés, to zloben je angel bil
Ta logarica mlada:
Da ima me, pravila vedno je,
Neizrečeno rada!

No jaz sem bil tedaj še mlad,
In vse sem rad verováł ji,
Prisegal sem pridno dan na dan,
Nezvest da ne bodem postál ji.

In še sedaj, ko nikdar mi več
Po gozdi ne pride naproti,
Pohajam po stézi uglajeni
Tam v tihi gozdni samoti.

Pa véasih se zdi mi, da s hrastovja
Duhovi se gozdni režé mi:
„Kako si nespameten! Pojdi od tod
Oj pojdi, pa drugo si vzemi*!“

Kakó bi rad šel iz gozda tedáj,
Da vse bi za maño veršelo!
A steza me vabi tako ljubó
Naprej tja v hišico belo.

Takrát postojim in vendar ne zvem,
Sercé ali pamet naj slušam;
Skrivnosten glas pa svétuje mi,
Naj zlobnosti nje ne izkušam.

Odločim tedaj se in vernem domóv
In žalost terga sercé mi:
Zató se mi čelo gerbanči, zató
Mladostna lica bledé mi!

B. Gorjanec.

Sodnikovi.

XIII.

Neka tolažba je poštemu človeku, da se laž, sleparija, ki se je nekoliko časa šopirila in lesketala, prej ali slej razruši in izgine kakor pena na vodi; žalostno je samo to, da njeno lažljivo lesketanje in veličastvo časi predolgo terpi, ter mnovega, ki ni prav uterjen v svojih dobrih načelih, oslepi, tako da krene s pravega pota. Bodimo odkritoserčni: komu se ni že časi, ko je moral videti, kako sreča z radodarno roko siplje vse svoje darí nepoštenosti v naročje, kako vse vzhaja in rase, kar ona počenja, kako se malopridnemu a srečnemu človeku vse klanja in dobríka — komu se ni, pravimo, o takem pogledu jela gibati na dnu serca, v kotu, kjer bivajo manj plemeniti čuti, nekaka nevolja, ki mu je govorila: Če se nepoštenosti tako dobro godi, kaj bi se potem ti trudil in ubijal, da smeš pobirati drobtine, ki padajo z njene mize? Pameten bodi, delaj kakor ona, boj se samo človeške postave; vse se smé, česar ona naravnost in jasno ne prepoveduje! Bili so časi, videli smo jih sami, ko je ta glas mnovega odverní od pravega pota, da je šel in se pridružil „otrokom tega sveta“.

Seljanu drevarju, hudemu nasprotniku novega podjetja, se je želja izpolnila: na pesek je bilo zidano novo velikansko poslopje, zgrudilo se je torej predno je bilo še prav dodelano. Zastonj so bile vse priprave za slovesno odpiranje in za oskerbnikovo ženitovanje. Kupec grada ni bil grof ali baron, kakor se je govorilo; kupila ga je bila neka „delniška družba“. To imé je bilo jeziku prostega

ljudstva preokorno, dà kmečki glavi nedoumno, zato so si ali ljudje sami izmislili na njeno mesto družega lastnika, ali se jim je pa tako reklo — otrok ne more biti brez imena. Vse početje je bilo sleparsko, v korenini gnjilo. Zato je bil grad tako drago kupljen, zato so dobivali uradniki in delavci tako obile plače, zato se je denar posipal kakor pesek — s tujo roko je lahko gade loviti. Nepremišljeno, vertoglavo je bilo vse začeto; nekaj železne rude so bili res našli, ali pri natančni poskušnji se je pokazalo, da ima, kakor je Seljan že prej prorokoval, premalo železa v sebi. Prej se je denarja tako obilo pošiljalo, da ga je bilo na vse strani z verhom dovolj, s časom ga je samo še kapalo, tako da še uradniki niso dobivali polne plače; slednjič je vir popolnoma usahnil. Zdaj se je samo še na up delalo in na „menice“.

Sodniku je že več časa prej svitalo v glavi, da ni vse, kakor bi imelo biti. Še je bilo morebiti čas odstopiti z malim dobičkom, morebiti celo z malo izgubo; ali človek v njegovem stanji nima treznega razuma. Strast ga je bila omamila, igral je na vse ali pa nič, bogastvo ali pa heraska palica! Zdaj je bilo prepozno: naprej ne vem, nazaj ne smem! Preveč je bil zapleten, geniti se ni mogel na nobeno stran. Svoje ljudi je plačeval, dokler je mogel, dasi ni že več časa sam denarja dobival; zdaj je bil s svojimi močmi pri kraji. Zakaj ni storil kakor Koren? Ta je bil pametnejši, za časa se je bil umeknil, pred uimo je bil pod streho spravil svoj, kakor se je go-

vorilo, obili pridelek. Sodniku ni bilo rešitve!

Kaka izprememba! Kjer je bilo prej vse živo in veselo, kjer se je vse gibalo in kretalo kakor na mravljišči v solnci, tam je bilo zdaj vse tiho, zapuščeno kakor v vasi, kjer kuga razsaja. Kar je bilo še ostalo ljudi, hodili so pobiti in poparjeni kakor čemerli, ko jim je lisica satovje pobrala. Žalostno so stale bele, snažne hišice, vsaka sê svojim vertom; otožno so cvele po gredicah plemenite cvetice, človeškega očesa ni bilo, da bi se radovalo njihove lepote. Kje je bila zdaj prevzetnost in preširnost, kje razuzdanost tujih gospodov! Ogibali so se ljudi, s časom so se izgubili drug za drugim, sam oskerbnik je bil še ostal, kakor na morji poveljnik ne zapusti onesrečene ladije, predno se je vse rešilo.

Nekega dnê pridejo zopet gospodje, drugi gospodje iz mesta. Resno so se deržali in malo govorili. Ti so vsê obhodili, ogledali, zapisali in slednjič vse zapečatili. Ni ga bilo kmeta, da bi ne vedel, kaj to pomeni. Kader se kakemu kmetu kaj takega zgodi, žalostno gledajo vsi sosede; ako bi bil morebiti tudi kateri tako terdega serca, da bi se mu ne smilil nesrečni sosed, kedó mu je porok, da prej ali slej ne zadene tudi njega enaka nesreča! Tu pa moramo reči, da ni bilo med kmeti nikakega pomilovanja, še veselje se je bralo nekim z obličja, in čula se je mnoga beseda, ki je pričala, kako malo priljubljeno je bilo novo podjetje v tem kraji. „Kaj sem vam pravil? Zdaj pa vidite! Napuh, napuh, vse napihнено; dregni v meh, fš! sapa ven, pa je konec napuha“! — „Radoveden sem, kaj bodo zdaj s hišami, ali jih opterv odnesó ali kali“?

— „Škoda, da jih niso naredili na škipce, da bi jih zdaj premeknili in postavili, kamor treba“. — „Po ceni bodo zdaj hiše kakor drenulje, vsak berač bo imel zdaj svojo, kakor polž“. — „Jaz bi si sam izbral eno, pa pustil svojo raztergano lesenjačo“. — „Veste kaj, možje, zapustimo svoje podertije, pa preselimo se sim, lepa vas bo to, raca na vodi“! — „Kaj pomaga lačnemu sreberna žlica, če je pa skleda prazna? Kje so pa naše njive, voziti bi se morali na polje kakor gospoda“. — „Kaj bomo pa z onim rujavim kamenjem, ki so ga nakopali in na kup navlekli“? — „Preterdo je, da bi z njim pota nasipali“.

Tako in enako so hudobni ljudje ugibali in modrovali. Človek bi bil mislil, da se bode zdaj Seljan najbolj široko ustil, ali pošteni drevar je bil preplemenit, da bi si jezik brusil ob tuji nesreči, a vse vedenje njegovo je kazalo, da je vesel tega poloma.

Nekaj dni potem je bila dražba; edini kupec je bil poprejšnji lastnik, ki je vse nazaj kupil, mnogo ceneje. Poslopja, katera je bila sezidala delniška družba, menda se zdaj stojé in bodo pač stala, dokler sama ne razpadejo. Tako je bilo konec kratkega veličastva.

Ko pade košati hrast v gozdu, podere in potegne sê sabo to in ono manjše drevo, ki stoji poleg njega. Veliki polom je bil najhujše zadel ubozega Sodnika. On je imel zdaj strašne čase. Izginile so mu bile kratke srečne sanje, glava ga je bolela po njih. Njemu je bilo zdaj za življenje ali smert. Prišli so zopet dolgi, viharni pogovori in prepiri z Nosanom; zastonj vse, kar je poskusil. Čim bolj si je prizadeval, da bi izgazil iz pogubnega močvirja, tem bolj se je pogrezal. Dokler je mogel in kjer je

mogel, jemal je na posodo; zdaj je bilo vse preobdolženo, vsa njegova imovina je bila zastavljena, skoraj nič več ni bilo njegovega. Žalostno je bilo videti nesrečnega moža, skoraj čez noč se je bil postaral; prej tako čverst in krepak, hodil je zdaj sključen in potert.

Če je vse dobro premislil in prevdaril, izprevidel je, da je zdaj berač. Križem roke deržeč je čakal dneva, ko mu bode vse prodano, ko bode moral morebiti sê svojo družino dom zapustiti ter po svetu iti ne vedi kam. Strašno je bil ponizan ponosni Sodnik!

Pustimo za nekaj nesreče in žalosti kraj ter obrnimo se drugam, kjer se nam kaže nasprotna podoba. Na konci terga, sredi sadnega verta stoji bela, čedna hiša srednje velikosti. Kamor človek pogleda, vse snažno, vse lepo oskerbljeno; pred hišo, za hišo nobene navlake in nesnage, vsako orodje na svojem mestu, vse pospravljeno in očejeno in vendar je danes delavnik ne praznik. Na drevji po vertu težko da najdeš suho vejico, zato je pa tudi vse polno sadja. Na dvorišče pred hlev lahko pelješ vsako mestno gospo, še krila ji ne bode privzdigniti treba, po perstih ne bode stopala ne vihala nosú, ako ni že od sile presitna. Celo v hlev sam smés stopiti z njo; glej: dvoje lepo rejenih, snažnih krav, dva tëlka in dva prazna prostora za konje ali za voli, ki so zdaj pač z doma. Vse kaže, da je tu, če ne bogastvo, gotovo zadovoljnost doma.

To je Brezarjev dom. Tam ona ženica, ki na klopi pod košato hruško sedi in nekaj šiva, je njegova mati. Druzega ni videti nikogar doma. Vendar dom ni zapuščen, po travi se pase mnogo-brojna čeda kokoši in piščet in pred pragom leži skrivljen in dremlje hišni

vrauh. — Pred kakimi sedmimi leti, ko je še gospodaril stari Brezar, bilo je tukaj vse drugačno, vse pusto in zanemarjeno. Stari Brezar, Bog mu daj dobro, bil je, recimo naravnost, zapravljivec in pijanec. Zahajal je rad v veselo družbo, Sodniku je bil zvest tovariš, kateri ga pa ni posebno čislal. Svojima sinoma je bil zapustil dom ves zadolžen. Zapravil bi bil vse, ako bi ne bil imel tako pridne žene, ki se je trudila in ubijala, delala in skerbela noč in dan, da ni šlo vse pod nič. Anton je bil sicer mlajši sin Brezarjev, prav za prav bi bil imel staréji prevzeti domačijo; ali ta ni imel toliko poguma. Pogodila sta se torej, da ostane mlajši doma in izplača svojemu bratu, kar mu gré. Ta se je potem nekje v bližnji vasi priženil. Anton se je serčno poprijel težke naloge. S konca je gospodaril in kmetoval samo z materjo; čez nekaj časa je vzel deklo stari materi v pomoč, pozneje še hlapca. Jabolko, pravijo, ne pade daleč od debla. Pri Antonu Brezarji se ta pregovor ni uresničil; on ni bil svojemu očetu nikakor podoben. Slabi izgledi zapeljujejo, a časi ravno narobe, človeka svaré, od slabega odvračajo, v dobrem poterjujejo. Tako je bilo pri Antonu. Kam se pride z nemarnostjo in zapravljivostjo, to je videl pri svojem očetu. Ako je hotel torej izkupati se iz siromaštva, treba mu je bilo čisto drugače začeti. In to je Anton tudi storil. V kerčmi ga ni bilo videti, razen kader je bil na potu po kakem opravki, ali o kaki posebni priliki, da si je privoščil kozarec vina; še kaditi se ni bil navadil. Ponočeval in vasoval ni z moško mladino, zato je bil lahko zjutraj zgodaj na delu. S časom si je bil hlev napolnil, ker telet ni prodajal, slednjič si

je celo konje kupil. Ljudje so govorili: Brezarjev, ta ti ima srečo, kar počne vse se mu dobro obnese; mi pa bodimo pravični in recimo, da ni imel nesreče, z nesrečo, se ve da, se človek zastonj bori. V dveh letih je bil brat izplačan; še leto dni in na hiši ni bilo več dolga. To je res, da se samim kmetovanjem Anton tega ni dosegel; mala kmetija redi pridnega človeka, ali gotovine mu malo nese; in gotovine je bilo treba Antonu za dolgove, katere je bil prevzel po očetu. Gledati je bilo torej treba, da bi se kako drugače denar pridobival. Napravil si je najprej pepelarnico, daleč okrog ni bilo nobene. Preskerbel si je človeka, ki je znal dobro kuhati, sam pa je pepel okolo pobiral; poleg tega pa ni zanemarjal kmetije; odpadki iz pepelarnice so bili dober gnoj njivam in polju, pri njem se ni nič zametalo, najmanjša stvar se je po svoje v prid obračala; to je eno izmed najimunitnejših pravil vsakega gospodarstva, zlasti kmečkega. Njive, polja je zboljševal, kjer je mogel, kakor je kje videl ali bral, da se dela. Vsaka ped zemlje, vsaka pest persti mu je bila tako rekoč sveta. Nič ni bilo neobdelanega, nerodovitnega; kjer ni hotelo nič prida rasti, zasadil je češpljevo ali kako drugo drevesce; kakor gospodar sam, tako je moralo pridno biti vse, kar je bilo njegovega. Poleg tega je kupčeval z lesom, suhim sadjem, s kratka: služil si je denarja, kjer je mogel.

Ne pozabimo omeniti, kako lepo je ravnal se svojo staro materjo. Ženica je imela na stare dni lepo življenje pri svojem sinu. Delati je smela samo kaj lahkega, bolj za kratek čas, pri hiši; časa je imela zdaj dovolj moliti in v cerkev hoditi. Bogata gospá ne more skoraj prijetnejše živeti, vsaj njej se je tako zdelo. Ni čudo torej, da je ženica svojega Antona spoštovala in rada imela nad vse na svetu. Prepričana je bila v svoji pobožnosti, da se nad njim očitno izpolnjuje, kar dobrim otrokom obeta čerteta zapoved božja.

Pri svojih sosedih — to moramo reči njim na sramoto — Anton ni bil posebno priljubljen, ne pri mladeničih ne pri možéh. Zabajal ni ne med ene, ne med druge. Zlasti slabi gospodarji so ga merzili, vse njegovo življenje in delovanje jim je bilo glasno očitanje; poleg tega so ga jim žene rade stavile v izgled, in kaj takega nima noben mož rad, bodi si kmet ali gospod. Sodniku se sicer ni tako godilo, njemu žena sploh ni dajala lepih nauk, vendar ga je on posebno sovražil in na videz zaničeval; imé Brezar je vedno tako nekako zaničljivo izgovarjal, kakor da bi bilo kakeka berača ime — česar je bil pač stari Brezar sam nekoliko kriv. Sodnik in Brezar, to je bilo pravo nasprotje, katero pa ni bilo Brezarju na sramoto.

B. M.

(Dalje prih.)

Massimo d'Azeglio.

Spisal J. Jesenko.

(Dalje.)

Ustanovil je namreč v parlamentu novo stranko, stranko krepkega delovanja in postopanja, ter pri njeni odbiri ni gledal, ali so dotični zastopniki sedeli sredi zbora ali pa na skrajni levici. Vsled tega je bil izvoljen v zboru predsednik Urban Rottazzi. Ko d'Azeglio vidi, da se je njegova podloga omajala, odstopi z vsemi ministri. Kralj ga vendar zopet naprosi ustanoviti novo ministerstvo. D'Azeglio zbere nove ministre, med katerimi pogršamo Cavoura in Farinija. A to novo ministerstvo vodi opravila samo pet mesecev; d'Azeglio previdi, da se Cavoura načela razširjajo od dne do dne in da se jim sè svojimi mirnimi in treznimi nasveti tudi v parlamentu ustavljati ne more in prostovoljno odstopi. Pri odstopu kralju priporoči s preserčnimi besedami svojega derznega nasprotnika za naslednika v ministerstvu. Razen navedenih razlogov ga je k odstopu naklonila tudi zavest, da je svojo dolžnost storil ter pomogel poterti domovini; sedaj, mislil si je, stopa lahko krepko dalje brez vse nevarnosti; Cavour pa se mu je zdel najpripravniji mož, ki bode začeto delo italijanstvu na korist srečno dokončal. Kako natanko je sodil Cavoura, pričajo te besede, pisane Evgeniju Rendu-u*), imenitnemu francozkemu politiku: „Je quitte mon banc de quart à un autre! Cet autre que vous connaissez, est d'une activité diabolique, et fort disposé de

corps comme d'esprit: et puis cela lui fait tant de plaisir“.

Predno spremimo izverstnega narodnjaka od ministerskega stola k njegovemu pisanju in slikanju, poslušajmo ga v sardinskem starešinstvu (senatu), kjer v prostem govoru opravičuje svojo ministersko delavnost. „Ko so meni ministersko oblast izročili, bila je dežela do reke Sexie v oblasti tujih vojščakov; v Genovi so se bili republikanci očitno uperli. Genova smo siloma vzeli in Avstrijance odpravili s pogodbo. To pogodbo poterjati, bilo je meni silno težavno, moral sem preteklo svoje življenje popolnem zatajiti. Narodni zastop se je hudoval nad pogodbo, — bil je razpuščen. Volilci so izvolili moše, katerih modrost je izprevidela žalostno silo, ter se udala hudi osodi. — Zaupanje v boljšo bodočnost se je z nova oživilo in ustavno kraljestvo se je ohranilo neoskrunjeno. Leta 1850. in 1851. je napredna stranka zaupala vladi in deržavnemu zboru ter ni poskusila najmanjše novotarije, — nazadnjaška stranka se ni derznila nič storiti, a nadejala se je boljše bodočnosti. — Nastopi 2. december leta 1852. Sovražniki svobode so od veselja poskakovali, gojili nade, katerih jim čas morebiti spolnil ne bode. Pri vseh teh premembah — izpremenili so se namreč ljudje in razmere — ostal sem jaz zmeraj enak. Odkar sem jel misliti, ostala je moja politika zmeraj enaka: moja politiko sti vodili pravičnost in svoboda, zato je bila moja politika tudi neomadeževana, častna, samostojna.

*) Correspondance politique — — par Eugène Rendu; obsega preimenitno zbirko d'Azeglievih listov.

Ko je občno mnenje prestopilo skrajne meje ter se bližalo ali upor ali pa nazadnjastvu, ustavljal sem se mu zmeraj in je pobijal. — Pisal sem pismo na volilce strambinske, pa pisal sem tudi „Zadnje dogodbe v Romanji“ (Gli ultimi casi di Romagna). Pobijal sem rogovileže, in da bi jih pobijal v Pizi, stal sem na strani biričev in moral sem iti preko Marem (močvirja); v drugih krajih mi je hudo pretilo razdraženo ljudstvo. — A sedaj vidim nevarnost na drugi strani — — —*.

Massimo d'Azeglio od leta 1852. do 1860.

Ko je Massimo d'Azeglio zapustil ministerstvo, živel je zopet po starem. Značajni poštenjak ni hotel sprejeti nobene ponujene mu mastne službe brez dela, nobene druge časti, razen starešinstva v narodnem zastopu sardinskem. Ker ni imel preobilo lastnega premoženja, moral je z nova — že blizu tretji ali čertertokrat — prodati svoje konje in uverstiti se, kakor sam šaljivo pravi, med infanterijo. Poprijel se je z nova slikarstva, da bi si pošteno služil sam, česar po roditeljih ni podedoval.

„Kasno ti odgovorim na tvoje liste“, piše dragemu svojemu prijatelju Josefu Molteniju v Milanu. „Veselim se, da je prestalo težavno to delo, na katero so me bili za tri leta in pol obsodili zaradi mojih prestopkov; prenašal sem vse težave dobrovoljno in poterpežljivo, kar mi vsi radi priznavajo. A sedaj, kaka izpremema prizorišča! Proč pisemnica, poročila, križi, veliki kordoni, vezila, dvori, dvorjani in dvorjanke, in pred seboj olje, svinčena bel, predpasnik, slikarji in slikarice in druga enaka ropotija. Miani ti je pisal za platno slikarsko in ti si ga

dobrovoljno preskerbél, in vidim ga že, kako se častno pelje na poštnem vozu v Turin“. — Ne hoté se človek spominja starega Cincinata, ki je za diktatorja izvoljen resil Rimljane iz velike stiske in po slavni zmagi precej zapustil mesto ter se vernil k svojemu plugu. Njemu bi primerjali d'Azeglia, ki se ubog zapustivši ministerstvo precej prime starega dela — slikarstva.

Leta 1853. je potoval po Angleškem in Francozkem; povsodi, zlasti pa na Angleškem, so ga silno častno sprejemali ter mu veselice in pojedine napravljali: Slavili so modrega deržavnika in slavnega umetnika. Na potovanji je d'Azeglio zlasti na Angleškem zastopal narodne svoje ideje in namere. Leta 1855. je spisal zanimivo knjižico: „Il governo di Piemonte e la corte di Roma“. Rimska kurija je sardinski vladi očitala, da je prelomila obljube in konkordat; ker je d'Azeglio bil takrat — leta 1850. — predsednik ministerstva, potezal se je v imenovani knjižici za deržavne pravice in ministersko čast nasproti očitanju rimskega kardinala Antonellija.

O istem času je navdušeno in uspešno podpiral politiko grofa Cavoura. Res, da se ni zmeraj skladal z deržnimi namerami ministra Cavoura, a osebno ja je vezala najlepša složnost. Cavour je pri vseh posebno imenitnih in težavnih sklepih in namerah posvetoval se z mnogoizkušenim d'Azegliem. Tako se je godilo tudi konec leta 1854. in v začetku leta 1855., ko je prebrisani Cavour sklenil zavezati se sè zapadnimi deržavami in Turčijo braniti ruskega navala. Skoro nikedó ni prevedel namena in koristi derzne te politike. Zdela se jim je tako derzna, da so jo še nespametno imenovali. Ustavljali so se ji celó nekater

ministri, in malo da se ministerstvo ni razderlo. Tudi Massimo d'Azeglio je bil s perva zoper njo; pa prebrisani narodnjak se je skoraj prepričal, da Cavour prav dela. Cavour zvedevši to gre k njemu ter mu ponudi ministerstvo. „Bodi ti“, pravi mu Cavour, „predsednik ministerstva, le da priterdiš dogovorjeni pogodbi. Pripravljen sem služiti pod tvojim vodstvom, ali če tega nočeš, zapustim rad ministerski stol in podpiral te bom na vse moči“. Poštenjak občuduje Cavoura in obljubi, da ga bode podpiral pri razgovoru o omenjeni pogodbi. V starešinstvu je govoril Massimo d'Azeglio s tako prepričevalnimi besedami, da je potem priterdilo pogodbi. Grof Cavour je ostal minister in sardinski vojsčaki so sli nad Ruse v Krim ter so se tam vojskovali za bodočo Italijo. Pribojevali so malemu kraljestvu sardinskemu diplomatično veljavo med peterico velikih evropskih držav, pravico oficijalno pred Evropo zastopati nade panitalijanske, pravico maščevati vse bolečine italijanske in poganjati se za edinost italijanskega naroda.

Konec leta 1855. je šel Viktor Emanuel obiskat cesarja Napoleona in kraljico Viktorijo. Spremljal je kralja prvi njegov minister Cavour; ta je tudi pregovoril d'Azeglia, da se je kralju pridružil za zvedenega svetovalca. „Massimo d'Azeglio“, rekel je Cavour, „v spremstvu kraljevem, bode preveril Evropo, da nismo oskrunjeni z madežem uporniškim“ (che non siamo intaccati della labe rivoluzionaria). Takrat je bil Napoleon že naklonjen Italijanom; to je naznanila princesinja Matilda neki plemeniti Rimljanki,

isto je blizu slišal Farini od princa Napoleona in isto so mnoga enaka znamenja Italijanom pričala. Napoleon je priserčno sprejel kralja ter ga o tej priliki prašal: „Enfin que peut-on faire pour l'Italie“? Kralj, Cavour, d'Azeglio so bili osupnjeni, ko so slišali omenjene besede. Ker niso bili pripravljene na odgovor, šel je d'Azeglio sam k cesarju ter ga prosil dovoljenja izročiti mu v kratkem spomenico, kaj bi se po njegovih mislih dalo za Italijo storiti. Kralj in Cavour sta to nalogo izročila d'Azegliu, gotovo najpripravnijemu in najveljavnejšemu možu, kajti življenje njegovo je pričalo, da je „zedinjenje domovine bila zmeraj perva in največa njegova želja in zadnji njegov up“ (D'Azeglio, lettera agli Elettori str. 57). Doversil je tudi izverstno svojo nalogo ter cesarju izročil spomenico „Sur les moyens propres à préparer la reconstitution de l'Italie“ (Glej Sritti postumi str. 245—286).

Kmalu se prijateljstvo med Cavourom in d'Azeglijem zopet ohladi; kajti d'Azeglio se ni skladal s pomočki, s katerimi je deržni Cavour hotel pomagati mali Sardinski in ustvariti skupno Italijo. Pri Velikem jezeru (Lago maggiore) si sezida prijazno pristavo ter v njeni lepi okolici išče tolažbe tožnemu sercu; največje veselje mu še zmeraj dela umetnost. Poleg vseh bolečin in vsega veselja vendar nikedar ne pozabi Italije, ona je bila središče skoro vsega njegovega mišljenja. V starešinstvu pravi pri nekem razgovoru tožnega serca: „Postal sem starček, ki je mnogo skerbela za Italijo in mnogo premišljeval, na kaki podlogi se ustanavljajo deržave“.

(Dalje prih.)

Narodna skupščina francozka.

Spisal Franjo Šuklje.

„Sunt lacrimae rerum et mentem mortalia tangunt“.

Vergil. Aen. I. 462.

Bralec slovenski, ki se nekoliko zanimaš za zgodovino, ki izkušaš človeštvu slediti po čudno zamotanih potih, po katerih se bliža svojemu namenu, strastno dirjaje ali bojazljivo tavajoč, z opotečimi koraki vendar vedno napredujoč — ali si se že kedaj oziral na najzanimivejšo a tudi najtežjo dobo zgodovinsko, na veliki prevrat francozki? Morebiti so tvoji ukaželjnosti že ustregli oni pristranski pisatelji, kateri iz svojega omejenega stališča nam to mogočno gibanje popisujejo kot dolgo nepretergano versto zločinsev in grozovitosti, kot brezumno živinsko klanje, za katerim ima na veke priti groza človeštva in kletev zgodovinska. Morebiti pa si se že sam preveril, da je ta čas razrušenja in podiranja, ta doba brezpostavnosti v svojem divjem veličastji vendar le začetek novega prijaznejšega veka, da je bil z njo storjen neprecenljivi napredek, da se da primérjati vulkanski erupciji, katera oslabele in izsesano zemljo zopet rodovitno stori za obilni sad, katerega se bodejo veselili še pozni zaródi!

Revolucija francozka, naj se ti ne oponašajo zločini, s katerimi so mnogi tvojih priveržencev skrunili deviško ti lepoto! Glej, kako je krasno to sinje široko morje, in vendar — koliko nesnage mora tudi ono hraniti v svojem prostornem naročji! Glej kako vzvišen je pojem človeštva, stvarjenega po božji podobi — in kake pošasti se nahajajo v tej človeški družbi! A naj se ti tudi ne oči-

tajo potoki kervi in jezera solz, ki si jih prelivala brez vsega usmiljenja! Kar živi in se giblje po svetu, rodilo se je v bolečinah in v muki in terpljenji rodévajo se tudi velike, odrešilne ideje. Sicer pa boginja svobode ne stopi med svet z oljkino vejo v roci, kot angelj miru in sprave, temveč kakor Palada stermečim bogovom, prikazuje se tudi ona v bojnem blesku, v oblastni desnici orožje sukaje nad plahimi protivniki. Kedor tega ne umé, kedor je ne ljubi tudi v tej obliki, ta v istini nima pravice, gledati ji v jasno, žarno obličje!

In prav v središče te revolucije, v „konvencijo“ hočem jaz upeljati radovoljnega bralca.

Bil je to tretji državni zastop v tej osodni dobi; naloga njegova je bila povsem jasna, ker mu je bila pot uglajena po prvih dveh zbornicah. Ustavodajni zbor (l'assemblée constituante) namreč je uničil staro fevdalno državo ter na njeno mesto posadil ozko omejeno in celo prikrajšano ustavno monarhijo. Postavodajni zbor (l'assemblée législative), v katerem so „Girondisti“ zastopali revolucijski živelj, se pa pri tej državni obliki ni ustavil; na dvoboj je pozval vso konservativno Evropo ter tako dolgo napadal kraljevo oblast, da je 10. avg. 1792. videl pribežati nesrečno kraljevo rodbino v svojo sredo, poslušat kako se parlamentarnim potom krona uničuje, med tem ko je po ulicah odmevalo pokanje pušek in germenje topov, strastni krik razkačenega ljudstva in smertni zdihljaji kraljevih branilcev. Začetkom septembra 1792. volila se je potem na-

rodna skupščina (la convention nationale), da na razvalinah podertega kraljevega prestola ustanovi in uredi ljudovlado ter jo brani proti navalu protivnikov, ki so če dalje, silneje od vseh strani napadali mlado republikansko svobodo.

S prvega je zborovala konvencija v zimski jezdarnici tuilerijskega grada, potem v Tuilerijah samih. Ali predno se tjā napotimo, ustavimo se v bližnji kavarni Saule-ovej, kjer se nahaja mnogo poslancev in drugega občinstva. Okrepčali se bodemo nekoliko za dolgotrajno sejo ter o tej priliki si ogledali lastnika kavarne g. Saule-a, majhnega, debelega starčeka, rovarja perve verste, tako rekoč načelnika galerijskega občinstva. Med poslušalci je Saule, kakor nam zagotavlja Adolf Schmidt (Pariser zustände von 1789.—1800.; I. 134—135), glava plačanih ali prostovoljnih agitatorjev, poslanih od jakobinskega kluba, da na galerijah ploskajo in sikajo, vris-kajo in preté.

Sedaj smo v zbornici ter se radovedno oziramo po mnogobrojnem občinstvu. Koliko različnosti, kaka prečudna zmes! Poleg tujca, ki z neizmernim začudenjem ta novi svet ogleduje, sedi v potu svojega obraza pošten pariški meščan, hišni posestnik in veljaven mož v odseku „Buttes des moulins“, kaj malo priljubljenem skrajnim revolucionarcem zaradi njene zmernosti. Tudi našemu veljaku se pozna, da mu mnogokaj ni po volji, da je ono prejšnje navdušenje za revolucijo nekoliko že minolo, odkar se je podražil živež in odkar „assignate“ tako silno padajo, in prav nejevoljno se ozira po golorokem sosedu, krepkem ključarji iz glasovitega Antonskega predmestja. Ta se pa ne zmeni mnogo za te poglede, temveč oblastno sedi, rudečo jakobinsko

čepico na uho pritisneno, ter se žulavimi, umazanimi rokami sedaj pa sedaj burno ploska najstrastnejšim govornikom, Dantonu in mesarju Legendre-u in drugim. Svojo politično modrost zajema največ iz radikalnih časnikov; Marat mu je prorok in „L'ami du peuple“ ima zanj svetopisemsko veljavo, skoro še bolj pa mu ugaja ona žurnalistična spaka, Herbertov „Oče Duchêsne“, ki je ravno danes zopet „bougrement en colère“. Prav podobna mu je ona debela žena rudečega obraza in krepkega života; ves govor in neznana klepetavost te dame kaže nam dovolj, da se navadno peča s prodajanjem rib, sadja in sočivja v glasovitih pariških „lopah“, da se prišteva čestivredni korporaciji pariških „dames de la halle“. Ali odkar po ulicah razgraja revolucija, postala je vneta „domorodkinja“, in največkrat jo nahajamo ali v „société fraternelle“ ali na galerijah jakobinskega kluba in narodne skupščine. Vendar si je se toliko ohranila starih navad, da tudi v konvencijo svoje pletilno orodje sè seboj nosi; pridno plete in urno ji gre delo od rok, le sem ter tja prenehaje, če polna navdušenja Robespieru ploska, ali če jo razdraži kaka aristokratska prikazen med poslušalci.

Glej ga tam, pariškega gizdalina v sivi suknji s črnim ali zelenim vratnikom, v neznano ozkih hlačah, blisčečo persno iglo v širokem persniku, na nosu naočnike in okolo vratu silno zavrtnico, ki pa vendar ne zavira junaka, da se na levo in na desno sukaje vsem zastopnicam lepega spola priklanja in laska! Kak razloček med tem mladičem, ki se bode čez malo časa kot „merveilleux“ ali „incroyable“ šopiril sè svojim royalizmom in med krepkim mladeničem poleg njega, ki z nekim svetim navdu-

senjem pazljivo poslušaj, kar se v zbornici govori o svobodi in domovinski česti! Govorniku so to morebiti le prazne besede, ali mladeniču, kateri bode kot prostovoljec jutri Pariz zapustil ter se na bojišče napotil med vojake, je to najsvetejša resnica; to nam priča njegov žarki pogled, lepa rudečica, ki je hipoma oblila njegov obraz, in ustnice, ki se mu nehoté gibljejo, kakor da bi morale glasno izustiti ono junaško pesem svobode, glasoviti „Allons enfants . . .“! Le škoda, da nahajamo zraven takih poštenjakov tudi premnogo sleparjev in nevrednikov, izmeček človeštva, katerim je splošno gibanje le dobra prilika, da pod domoljubno krinko krađejo in goljufajo, ropajo in moré!

Gotovo tiči v različni družbi, ki smo jo sedaj popisali, mnogokateri skrit priverženec stare države in samovlade, ali tega ne kaže, temveč vsak se vede kot pošten „brezhlačnik“, (en bon sansculotte). Kaj pa pomeni ta čudna beseda in kako je nastala? Na prvo vprašanje se lahko odgovori, da so se tako imenovali vsi pristaši demokratične stranke brez ozira na bogastvo, omiko in nošo. To je bilo imé stranki, „nom de guerre“ in nika-

koršna psovka, ter se dá primérjati na pr. glasovitemu priimku „gueux“ (berač), s katerim so se v XVI. stoletju ponašali uporni plemenitniki na Nizonemskem. O izviru te besede pa hočem navesti dvojno mnenje, kakor ga nahajam pri raznih pisateljih.

Louis Blanc (L'histoire de la rév. franç. VI. 277.—278.) pripoveduje po Montgaillardu, da sti še v ustavodajnem zboru dve poslušalki, Mmes. de Coigny et de P . . . glasno svojo nevoljo izrazili o nekem govoru glasovitega Maury-a, kar je dovtipnega moža takó razserdilo, da je s perstom kazaje predsednika pozval, naj „mir ukaže tema dvema, ki še hlač nimati“ („faites donc taire ces deux sans-culottes“). Časopisi obeh stranek so se polastili potem tega izraza, ki je bil ravno tako ciničen kakor pomenljiv in kmalo so ga splošno rabili v čudnem narečji revolucijske dobe.

Mnogo verjetnejše je, kar nam pravi Ad. Schmidt (l. c. I. 259). Jakobinci namreč — pravi — niso nosili „culottes“, t. j. hlač do kolena, temveč „pantalons“, hlače do petá. „Sansculottes“ tedaj niso „brezhlačniki“, temveč „dolgohlačniki“.

(Dalje prih.)

Živalski pogovori.

1. Konja.

Pervi konj. Ti torej boš odslej moj tovaris?

Drugi konj. Kakor kaže — sinoči me je vaš, zdaj tudi moj gospodar kupil na sejmu pri sv. Antonu.

Pervi konj. Žalostna ti majka! sama nesreča te je sim prinesla.

Drugi konj. Bič torej tudi tukaj gospodari?

Pervi konj. Kaj bič? Palica, oseček, kol pri nas poje; boš že videl, malo poterpi!

Drugi konj. Veš, prijatelj, kedor je bil, kakor jaz, leto dni v vélikem

mestu v „omnibus“ vprežen, ta že vé, kaj je konjsko življenje, ti morda še ne veš, kaj je „omnibus“?

Pervi konj. Izkusil ga nisem sam, ali slišal sem praviti, da je to neka peklerska naredba.

Drugi konj. Misli si voz kakor kmečka hiša, dva konja ga imata sama dovolj, potem pa še po dvanajstero ljudi na njem, nekateri debeli, da jih je za dva, zdaj pa še teci po tistem okornem „tlaku“, in to nepretergoma od zore do mraka, zdaj v mrazu, zdaj v vročini, v dežji in vetru; tisti vražji človek pa, ki gori spredaj sedi, te udriha s svojim bičem, po herbtu, po glavi, med nogami, kjer te najbolj skeli kakor za kratek čas. Zlasti o nedeljah in praznikih, kader je lepo vreme, to ti sili in rine vse iz mesta, uboga živina se pa ubijaj in terpi, da ti kosti pokajo, kedó se zmeni zate? Jaz sam ne vem, kako sem mogel to toliko časa prenašati, da ni bilo po meni. Kolikokrat sem si želel, da bi kar tam na cesti poginil, da bi bilo že kedaj vsega konec; ali konjska para se derži telesa kakor klóp kože.

Pervi konj. Kako je pa vendar to, da si sim prišel?

Drugi konj. Našemu gospodarju se ni več tako dobro godilo, kakor prej, ljudem je zdaj terdo za denar, zato raji peš hodijo. Moral nas je torej nekoliko prodati, najslabše, seveda, in jaz sem bil med njimi. Kako je pa hrana tu pri vas?

Pervi konj. Slama in zdaj pa zdaj malo terde ložnine, to je vse, v petek in svetek.

Drugi konj. Nič ovsas?

Pervi konj. Oves mož sam pojé kar ga pridelal s svojo družino.

Drugi konj. To je pa res siromaštvo,

da se Bogu smili, kako pa, ali si bil do sedaj sam?

Pervi konj. Ne, imel sem tovariša; uboga para se je na cesti z menoj vprežena stegnila. Sama kost in koža ga je bilo; kar vse štiri od sebe pa ni hotel več. Včeraj ga je konjederec odnesel. Zdaj veš kaj te čaka, kakor mene.

Drugi konj. Kedó bi bil kedaj mislil, da me kaj takega doleti! Nekedaj se mi je drugače godilo, prijatelj!

Pervi konj. Tudi meni ni bilo napáčno, dokler se mi ni perva pódkov pribila; prost sem skakal na paši s svojo materjo, in kader so njo vpregli, tékal sem veselo in brezskerbno poleg nje; takrat še nisem vedel, kaj je bič ali palica. Še nekako radi so me imeli; otroci so se igrali z menoj in dejali so celo, da sem lep; potem nisem več slišal tega priimka, ni me več prijazno gladila človeška roka; kolikorkrat sem prišel z njo v dotiko, ni bilo prijetno. O mladost, mladost!

Drugi konj. Ko bi se bilo tebi v mladosti in boljših letih tako godilo, kakor se je meni, potem bi imel še le za kaj zdihovati. Ti, kakor je videti, si in si bil kmečki konj; jaz sem gosposkega rodú in po gosposko sem živel vsaj polovico svojega življenja. V lepem, prostornem poslopji sem zagledal beli dan, malokateri kmet ima tako lepo hišo, malokateri kmečki otrok ima tako lepo življenje, kakoršno sem imel jaz in moji mladi tovariši. Streglo se je nam kakor kraljevičem. Naš gospodar, bogat, imeniten mož, je skerbel za nas, kakor za svoje otroke. Konji in psi so mu bili skoraj edino veselje. Svojega zdravnika smo imeli in strežajev sam ne vem koliko. Če je koga samo malo po trebuhu grizlo, že je bil zdravnik pri njem; pre-

iskal ga je, potipal mu žilo in zapisal potrebno zdravilo. Gorjé služabniku, ako bi bil s katerim izmed nas nespodobno ravnal, s potoma bi bil moral od hiše. Rumeno pšeničico smo zobali in na mehki postelji ležali; po zimí so nas z gorkimi odejami pokrivali, in na izprehod vodili kakor odgojence kakega zavoda. Naš gospod je imel nalašč za nas veliko ograjo, v katero so nas spuščali za kratek čas. Tu smo skakali, podili se in igrali, da je bilo veselje.

Jaz sem bil posebno skočan in berzih nog, dirjal sem, da so me komaj pete dohajale; zato sem bil za ježo namenjen. Gospodarjeva hčerka, preserčno, ljubeznjivo dete, imela me je posebno rada; pravi ljubljenec njen sem bil. Pitala me je z raznimi sladkarijami, grivo mi gladila sè svojimi mehкими perstki in dajala mi najslajše priimke, tako da so mi bili vsi moji tovariši nevoščljivi. Jaz sem jo pa tudi rad imel, kakor psiček sem tekal za njo, celo v njeno sobo sem bil nekedaj prišel. Ko sem bil že malo odrasel, skočila mi je časi na herbet, prijela se me za grivo ali oklenila se vratú in jaz sem radostno dirjal z njo; tako sem se igraje privadil ježe. Ko sem bil že dorasel in perve pódkovi dobil, jahala je vedno samo mene, in jaz sem se je bil tako privadil, da nisem hotel terpeti družega človeškega života na sebi. Ali, morebiti ravno vsled té prevzetnosti in preširnosti pripetila se mi je nesreča; nekedaj, ko sva dirjala kakor veter, zdersnila mi je na tla. Ne morem ti povedati, kako mi je bilo hudo, dasi se deklica ni bila pobila. Gospod mi tega ni mogel odpustiti. Svoji hčeri ni hotel nikakor več dovoliti, da bi me zaséla, in jaz sem bil obsojen za pokoro med vozne konje. Izbrali so mi bili toyariša

enake velikosti in barve, z ravno tako belo liso na čelu. Dobila sva lepo pozlačeno opravo, da se je vse lesketalo po nama in vozila sva samega gospoda in gospo, kader sta šla kam znance obiskat. Tudi tu sem imel lepo življenje; bič je res časi zazvižgal nad mano, todà kože moje se ni dotaknil, gospod tega ni terpel.

Ali tudi tu me je „oves zbadal“, kakor pravi Nemeč; predobro se mi je mendá godilo. Nekedaj, ko je gospod sam za vajete deržal, potegne me malo hudo, tako da me je v ustih zaboletó; jaz, ne bodi len, vdarim serdito proti njemu. Zadel ga nisem bil, samo malo peska mu je bilo v obraz priletelo; ali to mu je bilo dovolj, mož je bil silno nagle jeze. Prodal me je nekemu mlademu človeku. Ta se je ves božji dan z menoj in mojim tovarišem vozaril. Zdaj se mi ni že več tako dobro godilo; hrana ni bila več tako obila in mnogokrat mi je bič zapel okolo ušes. Čez malo dni sem bil tako shujšal, da bi me bila komaj lastna mati poznala. Moj novi gospodar je bil velik zapravljivec, čez kakega pol leta je bilo vse njegovo premoženje pri kraji; prodali so mu vse, kar mu je bilo ostalo. Mene je kupil neki „fijakar“. Dunajski fijakarji so znani po vsem svetu, da dobro vozijo, a kako dobro tepó, to mi vemo. Muha ne utegne sestí na ubogo živinče, tako pridno pleše njih bič nad njim; in káko moč ti ima tako človeče v svoji pesti! Sramote mu nisem delal, to smem reči; ali čez leto in dan sem bil tak, da bi mi bil lahko četert ure daleč rebra seštél. Ko nisem že več prav mogel, prišel sem prvič na konjski sejm. Tam sem bil kupljen za omnibus; omnibusaril sem kako poldrugo leto in zdaj sem tu. Tu imaš vso mojo zgodovino.

Pervi konj. Moja ni tako imenitna; jaz sem se vedno po kmetih ubijal, vozil sem žito, seno in dreva; tepel me je kedor je utegnil; „mного biča, malo piče“, to pravilo je veljalo pri nas.

Drugi konj. Kako pa to, ali si že tako star, da imaš tako malo žime v repu?

Pervi konj. Kaj pa da nisem več mlad; ali repa nisem izgubil od starosti; ti vražji paglavci so me tako oskubli; žimo imajo za zanjke, ki jih tičem stavijo. A kaj rep, saj ga tako več ne potrebujem, koža mi je že kakor podplat čez in čez, muha in brencelj mi ne moreta več do živega. To je še edino dobro pri vsem tem večnem terpeži, da s časom neobčutni postanemo. Ker že tako govoriva — moj prejšnji tovariš je bil tepec, pametne besede ni bilo izpregovoriti z njim — veš kaj, prijatelj, jaz bi te nekaj vprašal. Ti si po mestih živel z gosposkimi ljudmi, mnogo si videl in slišal, mnogo izkusil; jaz sem terda kmečka buča, vendar imam časi svoje misli. Kader stojim, ko voz nakladajo, ali pa po noči, ko ne morem spati — jesti nimam kaj — začno mi rojiti čudne muhe po glavi; zbujaajo se mi vprašanja, katerim ne vem odgovora; pomagaj mi ti, prijatelj, se svojo modrostjo. Povej mi najprej, zakaj smo mi prav za prav na svetu.

Drugi konj. Ko bi jaz to vedel! Saj sem slišal praviti, da se še ljudje sami in to najmodrejši moške vprašajo, zakaj so na svetu, in ne vedo odgovora. Navadna misel je, da smo mi za človeka na svetu, da mu pomagamo.

Pervi konj. To sem tudi jaz že slišal, tudi kmet tako meni; ali ta misel

se mi zdi neumna in tudi krivična. Kaj pa je nam človek, da naj se zanj ubijamo in terpimo? Kje je tu pravica?

Drugi konj. Prijatelj, če pravice iščeš na svetu, potem si že na krivem potu.

Pervi konj. Ali stvarnik vendar ne more biti krivičen, kakor je človek.

Drugi konj. Na to ti ne vem odgovora.

Pervi konj. Zakaj sploh terpimo? Za svoje grehe vendar ne, saj grešiti še ne moremo, kakor človek, ako bi tudi hoteli. Za kaj se torej pokorimo, za človeške grehe? To bi bilo krivično. Ali nas čaka morebiti kako plačilo? Kje neki? Dalje, zakaj se nam vsem enako ne godi? Na sto terpinov pride vendar eden, ki vse svoje žive dni ne vé, kaj je hudo; kako je on zaslužil to srečo? Ali morebiti mi vsi drugi samo za te izvoljene terpimo? Dalje —

Drugi konj. Stoj, prijatelj, ti preveč vprašaš. Vprašati je lahko, ali kedó ti bo odgovarjal? Pustiva tiste visoke resnice ter govoriva, ako že hočeš, o bolj navadnih stvareh. Tisto je res, da malokatera žival na svetu toliko terpi, kakor mi.

Pervi konj. Prav praviš; na pr. vol se tudi ubija kakor mi veči del svojega življenja; ali kader že nekoliko opeša, pride v nekaj pokoj, kakor uradniki, kateri so doslužili. Ne vprezajo ga več; v hlevu mirno stoji, dobro je in potem leže prežvekuje in kader se je malo poredil, pošljejo ga v mesnico; ena, dve, in vsega je konec. Ali si ni želeti takega konca, take smerti? Kako pa mi, kakšen je našega življenja konec? In ko pademo, storivši svojo dolžnost do zadnjega, kakšen je naš pogreb? Vse beži od nas, en sam človek je, da se

nas usmili, in tega poštenjaka se ves svet ogiblje, kakor kužnega človeka.

Drugi konj. E kaj vse to, da bi le človek v svoji nespameti tako gerdo z nami ne ravnal!

Pervi konj. Kaj nespameti? Hudoben je, hudoben; iz same hudobnosti, za kratek čas nas tako muči in dere; svojo jezo nad nas izpušča, ker je drugam ne more; ti ne poznaš človeka!

Drugi konj. Nekaj jih je takih, ne pravim da ne; ali večina je samo nespametna, slabo podučena. Ko bi ljudje prav pomislili, da nas tudi boli, menim, da bi nas ne mučili tako po nepotrebnem, v svojo lastno škodo. Ko bi lepo z nami ravnali, ko bi nam dajali dovolj hrane in potrebnega počitka, ko bi nam nakladali samo toliko, kar moremo potegniti, saj bi z veseljem delali. Jaz si lahko mislim, da bi bili prav prijatelji človeku in mnogo več bi mu koristili že samo zato, ker bi potem več časa živeli. Zakaj ni povsod tako, kakor pravijo, da je tam v Arabiji? Arabec ima

svojega konja prav za prijatelja. Tisto je se ve da tudi res, da so tam konji drugačni, vsi so plemenite kervi, iskri in lepe rasti.

Pervi konj. Kaj meniš, da bi mi ne bili tudi taki, ko bi se z nami delalo, kakor tam v oni obljubljeni deželi? Človek naredi iz živali vse kar hoče. Ali veš, prijatelj, da se z nami tako dela, tega smo si sami krivi. Kaj nimamo zob in kopit? Zakaj pa vse terpimo? Zakaj se ne upremo proti nečloveškemu ravnanju? Eden sam se vé da nič ne more, enega že ukroté; ali ko bi se vsi zmenili in zarotili, tedaj bi videl, kaj more človek! Če hoče lepo ravnati z nami, prav; delajmo zanj in on naj za nas skerbi; če pa ne, vernimo se raji zopet v svoj prejšnji divji stan in bomo svobodni!

Drugi konj. Besede, besede! Meni se zdi, brate, da se nam godi kakor človeku; za terpljenje smo stvarjeni mi in človek. To bodi nam tolažba.

Pervi konj. Mož gré; mir besedi!

B. M.

Slovenski glasnik.

— V letnem poročilu državne višje realke ljubljanske nam podaje gosp. prof. Levec jako zanimiv, korenito in živo pisan sestavek pod naslovom: Die Sprache in Truber's „Matthäus“.

— „Slovenska matica“ v Ljubljani je ravnokar razposlala „Letopis Matice slovenske“ za leto 1878. I. in II. del. Uredil dr. Janez Bleiweis. Založila in na svitlo dala Matica slovenska v Ljubljani. Natisnili J. Blaznikovi nasledniki 1878. Str. 191. — Vsebina I. dela: 1. Običaji slovanski, spis. Fr. Hubad; 2. Življeji človeški in njih vpliv na organizem človeški. Prirodopisno-fiziološke čertice, spis. dr. J. Bleiweis. 3. Inocencij III. Zgodovinska po-

doba, po virih spisal Borin. Vsebina II. dela: 1. Nebeške komedije (Divina commedia) Dante Alighieria I. oddelek: Pekel, po originalu poslovenil Jovan Koseski. 2. Staroslovenske in novoslovenske jezikoslovne čertice, spis. R. B. 3. Drobtinice, spis. J. Navratil.

— „Jugosl. akademija znanosti in umetnosti“ v Zagrebu. V seji dne 22. junija je bral predsednik dr. Fr. Rački razpravo o „pisateljih rerum croaticarum pred XII. vekom“. Rački omenja Frankov, Italijanov in Bizantincev, kateri so pisali o Hrvatih še pred dvanajstim vekom. — Dne 3. julija je bral dr. M. Matković razpravo: „Felix Petančić i

njegov opis puteva u Tursku⁶; hervaški akademik preiskuje Petančičevo potovanje po Balkanu v XVI. veku. Petančič je namreč spisal knjigo: „De itineribus in Turciam libellus Felice Petancio cancellario Segniae auctore“. Ta knjiga je bila v XVI. in XVII. veku v čisljib. Kralj Vladislav je pošiljal Petančiča v Španijo, Francozko. k sultanu Bajazitu in Selimu v Carjigrad. Tako je Petančič spisal knjigo, katero je izročil kralju Vladislavu. V njej razpravlja o svojem potovanju po Balkanu ter svetuje Vladislavu, kako naj napade Turka.

— „Kojoj slovenskoj grani pripadaju Sloveni u gornjoj Albaniji i u Makedoniji“. Pisao Despot Bacović iz Makedonije. Beograd. Deržavna tiskarna. 1878. Str. 48.

— „Staro-Srbi“. Napisao Dimitrije Aleksijević iz Raosoka (u okolini Dibre). Beograd. 1878. Str. 48. Ta spisa sta izšla v Belem gradu. Pisatelja opisujeta in določujeta serbske etnografske meje na jugu proti Bolgarom.

— „Život i djela Senjanina Mateše Ant. pl. Kuhačevića“, hervaškega pesnika XVIII. veka. Izdal prof. M. Magdić. Senj. Tisek H. Luster. 1878. Str. 176. Cena 80 kr. Kuhačević (1697.—1772.) je zložil svoje pesmi v „čakavščini“. Veči del svojega življenja je preživel pesnik v zaporu, ker so ga zatožili, da se je udeležil nekega upora.

— „Južnoslovenske narodne popevke“. Ukajdio, glasovirsku pratnju udesio te izvorni im tekst pridodao Fr. Š. Kuhač. I. knjiga, 2. zvezek. Zagreb. 1878. Tiskarna in litografija C. Albrechta. Str. 77—160. Velika 8°. To je že drugi zvezek velike Kuhačeve zbirke. Ta zvezek ima 102 pesmi.

— „Istorija hercegovačko-bosanskog ustanka“ izide v kratkem času pri A. Pajevići v Novem sadu. To zgodovino je spisal V. Pelagić. Cena ji hode 1 gl. 20 kr.

„Dani odmora“, (biblioteka za mali svet — otroke). Darak dobroj deci od Čika Steve. Izdaje knjigarna M. Popović. Novi sad. 1878. Cena 20 kr. Str. 48. 12°.

— „Pesme i narodni pripevi iz današnjeg doba“ je naslov knjigi, katero je izdal v Zemunu Miloš Grabovački. Vsebina: I. Ustanak Hercegovaca i Bošnjaka 1875. II. Vojevanje Srbije i Crne gore 1876. III. Vojevanje Rusije, Srbije i Crne gore 1877. Izdala tiskarna M. Grabovačkaga v Zemunu 1878.

— „Knjižica za mladež“. Knjiga I. Jagodnjak. 1878. Zagreb. To je zbirka pesmi in povesti, namenjena hervaški mladini. Uredil Ivan Filipović. Izdaje „hervaško pedagogijsko-književni zbor“ v Zagrebu.

— „Prospetto cronologico della storia della Dalmazia con riguardo alle provincie slave contermini“. Seconda edizione notevolmente accresciuta. Zara. Spiridione Artale. 1878. Pervi natis te knjige od l. 1863. je kritikoval znani zgodovinar Rački v časopisu „Književniku“ l. 1864. Zagreb.)

— „Starmali“ je ime šaljivemu listu, ki ga ureduje Z. Jovan Jovanović. Cena do konca leta 2 gl. 34 kr. Tiskarna A. Pajevića v Novem sadu.

— „Branislav“ izhaja od 1. julija v Oseku; ureduje ga M. Polić, bivši urednik „Primorca“.

— V Belem gradu je izšel IV. zvezek Jakšičevih povesti. Ta zvezek prinaša povest: „Srpsko čobančje“. Naročnina (50 dinarov) naj se pošilja samemu pisatelju v Beli grad.

— „Bugarin“ (bolgar. polit. list), kateri izhaja v Bukureštu, bode se preselil v Gjurjjevec, da bode bliže Bolgarom.

— „Roblje se sveti“, slika iz bosanskog pokreta. Od Stev. Lj. Petrovića. U Beogradu. Deržavna tiskarna. 1878. Cena 10 kr.

Čč. naročnikom na znanje.

Ker je bil gosp. Ivan Šubic, Zvonov umetnik, nenadoma med vojake poklican, ne moremo s tem listom se podati čč. naročnikom obljubljene podobe; prinesemo jo pa gotovo s prihodnjo številko.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2-50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Zellerhof 6.